

Yönetici Özeti

Türkiye Ocak ayında Libya'daki anlaşmazlığa askeri müdahalede bulunarak Başbakan Fayez Serraj'ın BM destekli Trablus hükümetine bağlı güçlerin General Halife Hafter'in başında bulunduğu koalisyon güçlerinin saldırısı karşısında yenilgiye uğramamasına yardımcı oldu. Ankara'nın bakış açısına göre Türkiye'nin Trablus hükümetine destek vermesi Akdeniz ve Orta Doğu'nun genelinde sahip olduğu stratejik ve ekonomik etkiyi sınırlandırmaya çalışan düşman güçlerle yüzleşmesi için gereklidir. Hafter'e destek olan dış güçler de aynı şekilde Libya'yı önemli bir jeopolitik savaş alanı olarak görmekte ve anlaşmazlığı tırmandırmak yolunda tereddütsüz adımlar atmaktadır. Ankara Trablus'un ele geçmesini engellediği sürece amacına ulaştığına inansa da ödediği bedel çatışmanın uzaması ve daha fazla hayata mal olması ile ağırlaşabilir. Bu nedenle Türkiye ve Hafter'in dış destekçilerinin ortak bir zemin yaratma yolunda adımlar atması, ateşkes sağlanması için çalışması ve kendilerinin de temel çıkarlarına hizmet edecek biçimde bir uzlaşmaya varılabilmesi için Libya'daki müttefiklerini masaya oturtmanın yollarını araması kendi yararlarına olacaktır.

Trablus'un dış mahallelerinde altı aydır sonuçsuz devam eden savaşın sonrasında Hafter'e bağlı güçler Kasım 2019'da Serraj hükümetini devirmek ve ona bağlı güçleri silahsızlandırmak amacıyla şehir merkezine doğru yavaş yavaş ilerlemeye başladılar. Bu gelişmelerden kaygı duyan Ankara'daki yetkililer sahada Hafter'in askeri güçlerine karşı bir denge oluşturarak ateşkese varılması ve Libya krizine siyasi bir çözüm bulunması için müzakerelerin başlaması için uygun koşulları oluşturacaklarını hesapladılar. Türkiye Ocak ayından başlayarak Libya'ya hava savunma ve diğer silah sistemleri sevk etti. Bunun yanı sıra yaklaşık 100 Türk askeri yetkili ve Suriyeli muhalif güçlerden en az 2.000 savaşçı gönderdiği ileri sürülüyor.

Ankara'nın Libya'daki eylemlerinin arkasında daha genel hedefler yatıyor. Türkiye'nin bakış açısına göre Libya Ankara'nın yüzleşmesi gereken iki düşman eksenin kesişim noktasında bulunmakta. Bunlardan birincisi Orta Doğu ve Kuzey Afrika'da Türkiye'nin etkisini kontrol altına almaya çalışan Birleşik Arap Emirlikleri ve Mısır'ın (ve daha az ölçüde Suudi Arabistan'ın) yürüttüğü düşünülen kampanya. İkincisi ise Türkiye'nin Yunanistan ve Kıbrıs'ın (ve bunların uzantısı olarak, AB'nin de) ve ayrıca İsrail'in Türkiye'yi jeopolitik öneme sahip olabilecek hidrokarbon projelerinin dışında tutmak amacıyla Akdeniz'in küçük bir köşesine sıkıştırmaya çalışmaları olarak yorumladığı adımlar. Türkiye'nin Libya politikası, karşısına çıkarıldığına inandığı bu engelleri aşma arzusuyla yakın bir ilişki içerisindedir.

Elbette Türkiye Libya'yı kendi stratejik çıkarlarının prizmasında gören tek ülke değil. Bu tarz düşünen pek çok ülke var; bunların arasında Hafter'i destekleyen BAE, Mısır ve Rusya ile Trablus hükümetini destekleyen Katar bulunuyor.

Batılı ülkeler Libya üzerindeki BM silah ambargosunu ihlal etmesi de dahil olmak üzere Türkiye'nin eylemlerini açıkça eleştirdiler. Ancak aynı Batılı hükümetler (Fransa dışında) Türkiye'nin tutumuna sempati duyduklarını üstü kapalı bir şekilde belli ettiler. Onlar da Serraj hükümetinin yenilgiye uğramasını istemiyor. Ayrıca onlar da Türkiye'nin müdahalesiyle hükümete verdiği doğrudan desteğin önce Hafter'in saldırısını durduracağını, sonra da onu müzakere etmek zorunda bırakacağını ümit ediyorlar. Ocak ayında önce Moskova, sonra da Berlin'de gerçekleşen diplomatik

girişimler gerçekten de müzakerelerin başlayacağına dair umut kıvılcımları yaratmıştı, ne var ki bu girişimler sekteye uğradı ve BM Libya zel Temsilcisi Ghassan Salam'nin istifası müzakerelerin yeniden canlanması olasılığını zayıflattı.

Türkiye'nin müdahalesi Hafter güçlerinin ilerlemesini yavaşlattı ve Trablus hkmetine bağlı glerin Nisan 2019'da savaş ilk çıktığında kaybettikleri toprakların bir kısmını yeniden ele geçirmesine olanak tanıdı. Ne var ki savaş tamamen durmadı. Hafter'e bağlı koalisyon Ankara'nın eylemlerini kınadı ve mücadelesini kendi terimleriyle "Türk işgaline" karşı bir savaş olarak yeniden tanımladı. Türk subaylarının bu tesisleri kullandığını bahane ederek Trablus limanına ve havalimanına top saldırılarını yoğunlaştırdı. En az iki Türk subayı ve sayıları tam bilinmemekle birlikte onlarca Türkiye yanlısı Suriyeli savaşçı bu saldırılarda öldü. Bu arada hkmet taraftarı gler, Hafter'e bağlı gler için önemli bir merkez olan Libya'nın ortasındaki askeri üssün yer aldığı Sirte'yi kaybetti. Son olarak en önemlisi de Hafter'e bağlı aşiretler Libya'nın petrol gelirlerinin Türkiye ve Türkiye'ye bağlı birliklere para ödenmesinde kullanılmasını istemediklerini söyleyerek Ocak ayında ülkedeki petrol üretimini ve bütün hidrokarbon ihracatını durdurdular. Petrol sahalarının kapanması Trablus hkmetini ayakta tutan fonların da kesilmesi anlamına gelmekteydi.

Libya'ya müdahale ederek Türkiye birçok farklı aktör ve paydaşlardan oluşan karmaşık ve büyümekte olan bir anlaşmazlığın içinde buldu kendini. Ankara'nın Trablus'taki müttefikleri ülkenin farklı bölgelerinde Hafter'e destek veren merkezlere karşı saldırılarda bulunurken Türkiye ilk etapta öngörmediği ölçüde bu savaşın içine çekilme riskiyle karşı karşıya. Anlaşmazlığın daha fazla tırmanması halinde bu Türkiye'nin aleyhine olabilir ve Libya halkı daha büyük bedeller ödemek zorunda kalabilir.

Ne Türkiye'nin ne de Hafter'in diğer dış destekçilerinin tek taraflı taviz vermeye yanaşmayacakları gerçeği ışığında, karşılarında iki tane seçenek bulunmakta: Çatışmayı tırmandırmak ya da mümkün olduğunca kendi çıkarlarına da hizmet edebilecek bir barış anlaşmasına varılması için Libya'daki müttefiklerini ortak zeminde buluşmaya teşvik etmek. Bu seçeneklerden ikincisini tercih etmelidirler.